

Celtic fields of raatakkers in het Ibibio-gebied, Zuid-Oost-Nigeria

Sleutelwoorden: raatakker, celtic field, ibibio, Akwa-Ibom State, zuid-oost-Nigeria

Dr. Anton C. Zeven

Anton.Zeven@hetnet.nl

Jonkerlaan 90, 2242 EX Wassenaar.

Naar aanleiding van:

M.J. Kooistra & G.J. Maas. 2008. *The widespread occurrence of Celtic field systems in the central part of the Netherlands*. Journal of Archaeological Science 35: 2318-2328.

Celtic fields/ raatakkers

In 1959-1964 heb ik bij een oliepalmproefstation in Nigeria gewerkt. Mijn onderzoeksproject was een studie van de opslag-oliepalmbossen (semi-wild oil palm groves) in Zuid-Oost-Nigeria, voordat die door aanplanten zouden worden vervangen (proefschrift).

In Zuid-Oost-Nigeria bij een gehucht Nung Udo, ten zuiden van de township Uyo trof ik een gebied aan, waarvan ik concludeerde: celtic fields! Het terrein bestond uit kleine percelen akkerland, elk omringd door een wal of rug van ca 60 cm hoog met een voetbreedte van 60-70cm. Ik heb toen gekeken wat de vrouwen die de akkertjes bewerkten deden en zag dat ze het onkruid met wortel en al, en dus ook grond op de ruggen gooiden. Dit was geen uitzondering want op vele ruggen lag uitgetrokken onkruid. Ik ben er zo'n 20-tal keren geweest.

Mijn vraag was: waarom hier? De lengte van braak bij een brandcultuur is afhankelijk van de bevolkingsdruk/dichtheid. Bij een lage bevolkingsdichtheid kan de braakperiode oplopen tot > 50 jaar. De grenzen van de akkers, zo die grenzen al ontstonden, vervagen dan. Maar hoe meer bewoners per gebied hoe korter deze braakperiode, totdat de bevolkingsdruk zo hoog is, dat de braakperiode tot nul is gereduceerd. Dit gold voor Zuid-Oost-Nigeria in het Ibibio-gebied. Doordat er geen braakperiode meer bestond, fixeerden de grenzen van de akkers. Op deze grenzen werd het onkruid gegooid en ontstonden geleidelijk aan grenzen die door ruggen of walletjes gemarkeerd werden. Met de jaren zullen die in hoogte toegenomen zijn. Het is mij niet bekend over hoeveel jaren dit proces heeft plaats gevonden. Door de min of meer continu-teelt kunnen de ruggen snel in hoogte zijn gegroeid.

Paden

Niet alleen dat de grenzen, dus de ligging van de walletjes van de akkertjes, zich niet meer wijzigde, ook de paden, die de akkertjes met elkaar en het dorp verbonden, fixeerden zich. En wat logisch is: op de ingangen van de akkertjes werd geen onkruid gegooid. Hierdoor lagen de openingen in de walletjes nog op maaiveld-niveau. Aan twee of drie kanten van het akkertje waren de walletjes door dergelijke pad-openingen onderbroken.

Conclusie en vraag

In Zuid-Oost-Nigeria waren Celtic fields/raatakkers ontstaan door een hoge bevolkingsdruk op het land. In Nederland?

Punt van mogelijke aandacht

Misschien valt uit de AHN-metingen bij sommige complexen nog te zien waar in de Nederlandse Celtic fields of raatakkers de ingangen van de akkers, dus de verbindingspaden lagen. Liepen die in een bepaald richting? Lag daar de woonplek?

Foto's

Achteraf gezien is het een raadsel, waarom ik er geen foto's van heb gemaakt. De oorzaak zal zijn dat mijn aandacht op de bevolkingscultuur van de oliepalm was gericht.

Wassenaar, december 2017.

Taalgebieden, waaronder het Ibibio-gebied in Zuid-Oost Nigeria.
[www//nl.wikipedia.org/](http://www.nl.wikipedia.org/)